

Verl. vzgoji in pouku!

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih
kršč. učiteljskih in
katehetskih društev

Letnik XI. □□ Štev. 1.

Vsebina:

Ob desetletnici	1
Shod za šolsko reformo v Gmundenu in vtisi s potovanja. (Prof. A. Plečnik.)	3
Memoriranje pri verskem pouku. (Katehet Ign. Nadrah.)	8
Deležniki. (Učna slika. — M. M. Ž.)	12
Za meditacijo našim in onim	14
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	16
Katehetske beležke	17
Vzgojni utrinki	18
Učila in učni pripomočki	19
Zgledi, uporabni pri katehezi	20
Učiteljski vestnik	21
Raznoterosti	22

Slovenski Učitelj

Glasiło slovenskih krščanskih učiteljskih

... in katehetskih društev. ...

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XI.

V Ljubljani, 15. januarja 1909./10

Štev. 1.

Ob desetletnici.

Prvo desetletje je za nami, odkar je jel družiti naš list tisti del slovenskega učiteljstva, ki se ravna v zasebnem, javnem in v šolskem življenju po plemenitem geslu: Bogu na čast, mladini na korist, Cerkvi na veselje, domovini na blagor! Bil je čas, ko je bilo vsemu učiteljstvu to načelo sveto, ko so vsi vzgojitelji slovenske mladine hodili po isti poti, ko jih ni razdvajala iz tujine privejana sapa svobodomiselstva, ki jih Cerkvi sovražno časopisje ni zavajalo v odpor proti vsemu, kar nosi znak krščanstva. Danes pa moramo z žalostjo priznati, da je mnogo teh, ki si sicer prilastujejo častni in prikupljivi naslov vzgojiteljev mladine, zašlo in zavozilo na napačni tir. Staro, večnopravo in edino blagonosno geslo, ki smo ga zgoraj označili, so zavrgli, pa so se oklenili tuje potvare na svojo lastno nesrečo in na pogubo v vzgojo izročene dece.

Nujna potreba je torej bila, da smo stopili na noge za obrambo slovenske katoliške šole, da smo povzdignili kvišku svojo zastavo, ki znači boj svobodomiselstvu in onim, ki hočejo po načelih svobodomiselstva vplivati na šolo. Deset let že vabimo in zbiramo krščanske bojovníke med učiteljstvom, da staremô zastrupljevalce naše mladine. Čast Bogu in hvalo vsem, ki so izpolnili začetkom bolj redke vrste naših čet. Delo naše se vrlo in čvrsto speši. Armada naša je strah nasprotnikom. Ponašajo se z naprednjaštvom . . . Tudi mi, ki se s ponosom nazivamo »katoliško« učiteljstvo, smo vneti za vsak napredek, kjerkoli se porodi, osobito še na polju šolstva. Naše glasilo »Slov. Učitelj« skuša vestno in skrbno zasledovati vse dobre, koristne in hvalevredne nove pojave, ki utegnejo koristiti šoli in šolskemu prospehu. Toda zavedamo se pa obenem, da smo dolžni dati Bogu, kar je božjega, da smo otroci sv. katoliške Cerkve in da bomo v resnici koristili domovini le tedaj, če izvršujemo v celem

obsegu prelepo in zlato geslo: Bogu na čast, mladini na korist, Cerkvi na veselje, domovini na blagor!

Če opažamo čudovite in nepričakovane uspehe sedanje dobe na torišču umetnosti in znanosti, če se danes porajajo iznajdbe, ki vzbujajo občudovanje človeštva, če vidimo, da tudi šolstvo ob splošnem napredovanju ni ostalo brez koristi, nam prihaja nehote na misel vprašanje: Ali je pa svet vsled vsega tega postal boljši?

Boljši? Prav gotovo ne. Zgodovina zadnjih let, vsakdanja skušnja nas prepričuje in statistika potrjuje, da nравnost med ljudstvom pojenjuje, da lezemo v sila žalostne čase, če se kmalu ne obrne na bolje. Razni prestopki in pregreški zoper javno varnost, zoper red in moralo se množe, tatvine, vlomi in ropi so na dnevnem redu, nenравnost vsake vrste se košati skrivno in očito. Kar pa mora vznemirjati vso javnost, je dejstvo, da je treba precejšen kontingent naštetih nerednosti in pregreh prisoditi mladinskemu svetu. Naj se ne pričakuje, da bomo hoteli krivdo kar v celoti zvaliti na učiteljstvo, ki ni v krščanskem taboru . . . Če pa pošteno ljudstvo samo med činitelje, ki v moralnem oziru pogubonosno vplivajo na naš naraščaj, poriva tudi svobodomiselne učitelje, potem jih mi ne moremo zagovarjati.

Nравstveni propad med ljudstvi provzročajo pač vsakojaki motivi, ki imajo svoj izvor v nesrečnih socialnih razmerah. Zraven pa pomaga v prvi vrsti zapeljevanje, nebrzdanost in podivjanost slabega časopisja in pa pokončujoča povodenj takozvane umetnosti, ki bi jo upravičeno označili za poulično nesramnico, ki otruje dan za dnem zlasti up naše bodočnosti: nedolžno mladež. Če vpoštevamo še uničujoči vpliv alkohola po družinah in vsakovrstne pohujšljive zglede, smo spoznali že mnogo virov, ki provzročajo propad človeškega rodu.

Skrb in varstvo mladine bodi torej poglobitna točka v programu reševalcev socialnega vprašanja. Seveda je zato najprej poklicana domača, rodna hiša. Domača vzgoja naj bi položila trdno podlago za versko, redno in нравstveno življenje, za življenje v strahu božjem. Vsega tega pa ni brez nauka, brez zgleda, brez vaje, brez nadzorstva in pozornosti. Žal, da takih in enakih lepih lastnosti manjka le prevečkrat po naših sicer krščanskih družinah.

Ali naj tožimo tudi šole? Krščanske šole ne, dokler zasluži to ime in dokler pohaja vanjo veri zvesto, vestno in modro učiteljstvo, ki še ni pozabilo, da so starši, torej tudi učitelji namestniki božji. Kdo bi pa hotel ugovarjati, da se tudi v šoli delajo dostikrat vzgojne napake, ako se namreč učitelj le preveč trudi za izolikanje uma, na vzgojo, na likanje volje in srca pa pozabi. Vedno je treba povdarjati, da naše šole niso le učilnice, ampak da so vzgojni zavodi, v katerih naj se mladina navzame verstvenega čuta, naj se vadi delavnosti, skromnosti, poštenosti, nравnosti, zadovoljnosti,

pokorščine, osobito pa še ljubezni do bližnjega, do svetne in cerkvene gosposke. Ves pouk naj ima vzgojen značaj, pravi Herbart; mi predstavimo: toda na krščanski podlagi!

Neumljivo nam je torej, da se dobe med slovenskim učiteljstvom celo ljudje, ki hočejo raztrgati vez med šolo in Cerkvijo, ki bi radi šolo posadili na nekrščanska tla, ki so se zarotili zoper verstveni pouk v šoli. Prav ti sicer redki in klavrni junaki so nam dokaz, kaj bi utegnili tudi pri nas dozoreti, ako bi zveza krščansko mislečih učiteljic in učiteljev ne dvigala ponosno zastave verske, katoliške šole, ako bi ne varovala zlate vezi, ki družijo Cerkev in šolo.

Pridemo zopet nazaj na prejšnje vprašanje: Ali je človeštvo vsled vsestranskega napredka postalo boljše? Odgovoriti moramo odločno: Ne. Napredek v zadnjem času je pač olajšal in olepšal življenje, pa bi bil mogel in moral poboljšati tudi nравstvenost ljudi, ako bi se ne bilo krenilo od najtrdnjše in najvarnejše temelja vse znanosti in vsega napredka: od verstva.

Kakor človeka prevzame neka otožnost, ko vidi po eni strani, kako se skušajo ohraniti pri življenju nevarni in versko-nравsko življenje uničujoči elementi po naši domovini, tako se nam topi srce od radosti, upa in navdušenja, ko vidimo pred seboj stotine slovenskih učiteljev in učiteljic, ki so si začrtali na svoj prapor dva ideala krščanstva: »Vera in čednost«, in ki se ne dajo zbegati od nasprotnega vpitja. Kakor hrast stoje trdno na braniku, mladim in odraslim zgled strahu božjega in poštenosti. Na ta veliki napredek zadnjega desetletja mora biti ponosna vsa Slovenija. V upanju na pomoč božjo, na značajnost in neomahljivost naših ljubljenih sobojevnikov gremo pogumno na novo delo! Uredništvo.

Shod za šolsko reformo v Gmundenu in vtisi s potovanja.

(Prof. A. Plečnik.)

Iz Ljubljane v Beljak po novi železnici ni daleč. Tu je bilo treba čakati na vlak, ki pelje po novi turski progi. Ni zlepa videti ne na drugih avstrijskih, ne na nemških peronih tako lascivnih razglednic in knjig, ki spadajo v razred cochonerije, nego v Beljaku. Bivši profesor na medicinski dunajski fakulteti dr. Moric Benedikt piše v svoji knjigi: »Aus meinem Leben« ostre besede o njih, ki širijo in podpirajo pohotnost v raznih, velikokrat perverznih oblikah. Odklanja z vso odločnostjo spise Italijana Mantegazza, ki bi o spolnih stvareh absolutno ne smel tako pisati kot je; pravi, da ima bivši dunajski profesor Krafft-Ebing mnogo na vesti, da je nečistost

danés tako strahovito razširjena; ko še omeni pisatelja Molla in Hirschfelda, sklène tako stavek: »so daß heute die Mädchen höherer Töchterschulen und die Commis voyageurs besser darüber aufgeklärt sind, viel mehr davon wissen, als zu unserer Zeit die jungen Ärzte«. Ni čuda, če marsikje ni nobenega pravega napredka; tam ni nič idealov, nobenega višjega cilja, če se ljudje le hoté izživeti v modernem pomenu te besede.

Vožnja po novi turski železnici je zanimiva, ker kaže, kako je napredovala tehnika, da more tako velike hribe prevrtati; vrsté se tunel za tunelom, na eni strani visoke skale, na drugi prepadi. Pot na Nemško je precej okrajšana. Gastein je bil že prej znan po celem svetu; zdaj je postal še bolj frekventiran. Lega tega svetovnega letovišča in kopališča v prijazni dolini je lepa; življenje je baje tako drago, da si navadni ljudje ne morejo privoščiti par dni odpočitka v njem. Gastein je le za prav veliko gospodo. Cela turska vožnja Kranjcem glasno kliče, kako lepa je naša domovina, kako nespametno čakamo, da se ne zmenimo zanjo, nego jo polagoma prepuščamo tujcem. Turska železnica pravi: Vi, Kranjci, imate take in še mnogo lepše kraje doma; prekomodni ste, da bi si jih ogledali, rajši hodite za drag denar drugam.

Preko Bischofshofna sopiha vlak in pride v Salzburg. To mesto je vedno lepo, tudi če ga človek večkrat vidi; lega je taka, da se nehoté zaljubiš vanj. Ljudstvo je dobro, krščansko videti, seveda kolikor že ni od prometa s tujci moderno inficirano. O lepih baročnih, renesanških cerkvah ne kaže govoriti, ker ni namen sestavka, opisati Salzburg. V dveh mestih, mogoče še kje drugod v naši Avstriji, se vidi nekaj, kar je skorajda specifično avstrijsko. V Salzburgu namreč je pol novega zelo komfortnega velikega kolodvora avstrijskega, pol bavarskega. V češkem mestu Eger (Heb), je cel kolodvor v bavarskih rokah. Peron odpira, vožne listke kupira za bavarske in avstrijske vlake bavarski uslužbenec. Iz Salzburga pelje vlak proti Dunaju po državni železnici. Velika napaka je, da na tej državni progi vozijo vlaki, ki imajo samo vozove prvega in drugega razreda. Na Nemškem so mnogo bolj demokratični. Tam imajo osebni vlaki ne samo vozove tretjega, nego tudi četrtega razreda. Vožnja po naših železnicah naj se podomači, demokratizira. To delo prevzemó poslanci.

V megli in dežju treba prestopiti v gornjeavstrijskem Attnangu v vlak, ki se po par postajicah ustavi v Gmundenu. Potniki povedo, da smo v kraju, kjer velikomestni ljudje preživé in ubijajo poletne mesece, kajti v kupéjih sede Mažari, Angleži, Poljaki, severni Nemci, in na postajah oddajajo železničarji velike kovčge, škatlje, in ves drugi aparat ženske lepote. Gmunden spada k Salzkammergut, k tistemu delu Gornje Avstrije, kjer je mnogo dobrega zraka, mnogo hribov in gozdov, kjer so lepa jezerca in kjer se dobiva iz zemlje sol.

Salzkammergut je na vse strani preprežen z železnicami, vlaki vozijo v kratkih presledkih. Mogoče, da kdaj na Gorenjskem in drugod na Kranjskem pridemo še do boljših prometnih zvez. Naša domovina je tako lepa ali še bolj lepa nego Salzkammergut, ampak nedostopna je po večini; vsega tega ni, kar imajo nemški planinski kraji.

Kolodvor v Gmundenu je dober četrť ure od mesta; mesto ne leži na ravnem, nego ob jezeru in se polagoma amfiteatralično vzdiguje. V mestu je mnogo lepih vrtov, zraven stare priproste hiše se vzdigujejo moderne vile, ki so seveda pozimi prazne. Normalno število prebivalcev je 7000, poleti je toliko ljudi na počitnicah, da se število podvoji in potroji. Postavljali so slavolok, ker se je imel drug dan pripeljati naš cesar na obisk k vojvodu Cumberlandu, pretendentu hanoverskega kraljestva na Nemškem, in k vojvodu Württembergu.

Domačini so videti dobri katoliški Gornjeavstrijci in prijazno pozdravljajo. Imajo še nekaj ostankov narodne noše.

Zaradi velikega števila tujcev in zaradi visoke gospode je v tem malem mestecu poštni in telegrafni urad neprimerno večji, nego v Ljubljani, ki ima 40.000 ljudi v poletni in zimski sezoni.

Skozi Gmundensko jezero teče voda Traun, ki dela precej močne in šumne slapove. Kadar so veliki nalivi in kadar se sneg naglo taja, naraste voda, jezero prestopi bregove, podere jezove, udere v hiše, ki leže bolj nizko, ter napravi veliko škode. Ne samo materielno, nego — kot povedo napisi v zlatih črkah na belem marmorju — zagrne s svojimi divjimi valovi mnogo mož, ki hočejo pomagati in reševati, a sami umro v hladni vodi, deloma kot žrtev svojega poklica, deloma kot žrtev ljubezni do bližnjega. V Gmundenu je lepo jasno solnce svetilo, ampak čez most nad vodo Traun hoditi in poslušati neusmiljeno šumenje padajoče vode čez močrne jezove, to je majhen, neprijeten preludij, kakšno mora biti, če pridejo nalivi in visoko narasla voda buta v temnih, groznih nočeh ob bregove, ob hiše.

Pol ure zunaj mesta je velika predilnica. Judje so njeni lastniki. In vendar imajo tam sestre boromejke. Gospodarji so jim zidali celo poslopje, kapelo, otroški vrtec, veliko sobo, kjer ostanejo čez dan otroci, ki hodijo v ljudsko šolo; oče in mati sta v tvornici, otroci so čez dan pri boromejkah. Redovnice imajo zelo veliko kuhinjo, v kateri kuhajo in pečejo za poldrug sto in več delavcev in delavk; deloma so ti samski, deloma stanujejo tako daleč, da ne morejo opoludne domov. Tem vsem preskrbe boromejke hrano, ki se plača z markami. Ni napačno z redovnicami si pomagati; so vestne, zanesljive, skrbne za otroke in kar je glavna stvar: tvorniško direkcijo to mnogo manj denarja velja, kakor če bi imela svetne uslužbenice.

Četrt ure od Gmundena je prav v jezeru grad Ort; do njega se pride po lesenem mostu. Na tem otočiču z gradom je poleti prav prijetno stanovati, celo župna cerkev je v gradu. Ampak črte, narejene po zidu, povedo, kako visoko pride voda, kadar reka Traun naraste in ž njo jezero. To ne more biti prijetno, če stoji na dvorišču en meter in več visoka voda. Od Orta naprej je pot prav zanimiva. Prva zanimivost je velik penzionat križarskih sestrâ; čisto v zelenju je in ima lepe zbirke. V internatu imajo do 100 deklet; polagoma si prirede ženski licej.

Naprej od Orta je velik grad vojvodov Würtemberških. Stara vojvodinja Würtemberška, ki ima skrbeti za dve vnukinji in za tri vnuke, katerim je mati umrla, je hči avstrijskega nadvojvoda Albrehta, ki je znan kot zmagovalec pri Custozzi. V ta grad cesar Franc Jožef vselej pride obiskat Würtemberžane, kadar pride na počitnice v Ischl.

Od tega gradu naprej ni več daleč do drugega velikega posestva, ki je last španskega pretendenta don Alfonza, ki ne sme v domovino. V velikem železnem rastlinjaku je mnogo eksotičnih, tropičnih rastlin, med njimi lepe palme, orhideje.

Zraven gradu don Alfonza je velika prostorna hiša, kjer imajo boromejke šolo za deklice. Tu so tudi pripravljene sobe, namenjene onim, ki pridejo sem delat duhovne vaje, katere vodijo navadno redemptoristi. Kako rade pridejo delat duhovne vaje ženske vseh stanov, se vidi iz števila. Do 1400 jih pride na leto v to sveto tiho samoto, da se par dni morejo pogovarjati samo z Bogom. Celo Dunajčanke pridejo. Boromejke je sem poklical rajni nadvojvoda Maks, predstojnik nemškega viteškega reda. Glede dobro organiziranih duhovnih vaj je na Kranjskem še precej v povojih. Par dni v letu stopiti v samoto, to naj bo želja vsakega olikanega Slovence in Slovenke; duhovne vaje kujejo značaje.

Na drugo stran Gmundena je v velikem parku grad vojvoda Cumberlandskega, ki bi moral kraljevati na Hanoverskem. Bismarck je Prusiji priklopil kraljestvo leta 1866. To kraljevo družino pride cesar Franc Jožef vselej obiskat, kadar se pripelje v Ischl. Uslužbenci v gradu so sami Hanoverčani, zato imajo novo evangelijsko cerkev v Gmundenu zanje in pokopališče. Dohod do gradu in grad sam je zidan po angleško, gotiško.

V Gmundenu igra ob jezeru ali v paviljonu postavljenem v jezeru, godba in na esplanadi, ki je precej dolga, se izprehaja gospoda; polagoma pridejo letoviščarji: častniki s palicami, mlajše in starejše gosposke ženske, oblečene v prav moderne obleke, za vsako promenado imajo drugo; za navadnega človeka so obleke teh žensk veliko preveč prozorne in preveč zračne. Vmes hodijo velikomestna dekleta, oblečena v narodno nošo, in koketirajo. To se pravi, na esplanadi vse koketira. Ljudje, ki so si pokvarili živce pri ner-

voznem uživanju življenja, ki imajo slaba prebavila, ki ne morejo spati, ker razkošnega življenja v velikih mestih ni konca, pridejo v gorske kraje, v neokuženi gozdni zrak, telo in možgane in živce zdraviti. Ker pa imajo po letoviščih gledišče, godbo in druga razveseljevanja, se ubiti živci ne morejo popraviti. Taki ljudje bi morali iti v samotne hribe, kjer bi jih zdravilo solnce, voda, zrak, navadna hrana in solidno življenje. V letoviščih in toplicah se navadno le nadaljuje prejšnje življenje, to se pravi, še z večjo svobodo se živi in uživa, kar človeka uničuje.

Značilno za letovišča je, da se ne dobé otroci letoviščarjev na vseh lepih, dolgih promenadah. To je razumljivo: otroci žensko ženirajo, ona hoče koketirati, mati biti, kot mater se kazati, to sta dva dispartatna pojma. Moderna ženska hoče biti samo lepa po telesu, hoče biti kot je model, naslikan v njenem žurnalu, hoče biti Junona, ona ne mara otrok; zanjo je sramota peljati otroka za roko. Po letoviščih se kaže čisto naga vsa gniloba modernih zakonov, ničnost velikomestnih in tudi malomestnih družin, ki morajo poginiti, ker ne marajo otrok, ki so največja sreča za zakon.

V lepem gorskem kraju Gmundenu, pa ni otrok na promenadi, mlade žene brez otrok! To je zoper vse higijenične predpise! Ravno otroci, če jih je kaj, naj srkajo dober zrak, naj skačejo in letajo pod materinim nadzorstvom v zelenju, da pridejo nazaj v jeseni, rdeči, zdravi, telesno in dušno pokrepčani. Moderni nazori so najgrši egoizem; meni naj se dobro godi, otrokom, če jih sploh hočem in imam, naj se godi, kakor hoče. Temu nasproti so v Gmundenu ženske, ki služijo Bogu noč in dan, karmeličanke. Te ne koketirajo ob jezeru. Imele so v juliju sveto Rešnje Telo izpostavljeno; lepo so klečali v klopi in molili sv. Rešnje Telo sivolasa nadvojvodinja, hči najvojvoda Albrehta in njeni peteri gori imenovani vnuki. Če se s parnikom človek pelje po celi dolžini jezera, znabiti eno uro, mej samimi visokimi hribi, pride do kraja Ebensee, kjer delajo in kuhajo sol, kot jo rabimo za kuho. V Ebensee je svet tako zaplankan kot v Idriji, pač pa imajo železnico in parobrode; in je vse erarično kot v Idriji. Za tistega, ki je videl Idrijo, si ogledal vse, kar je treba, da se dobi iz trde rude živo srebro, si ogleduje z veseljem vso manipulacijo, kolikor je je treba, da se naredi sol, in si naredi paralelo mej enim in drugim eraričnim podjetjem.

V tem lepem gornjeavstrijskem kotičku, v Gmundenu, ki je poleti čisto potujčen, se je vršil letos shod za reformo avstrijskih šol. V III. letniku mesečnika »Die Schul-Reform«, štev. 9, 10, na prvi strani, je vabilo za ta shod; bil je določen na tri dni, 20., 21., 22. julija. Seje so bile v mestni posvetovalnici ob jezeru; posvetovalnica ni posebno velika. Povabljeni so bili na posvetovanje starši, učitelji, vzgojitelji, prijatelji olike in mladine.

(Dalje prihodnjič.)

Memoriranje pri verskem pouku.

(Kat. Ign. Nadrah.)

Katekizem pravi: »Nikakor ne zadostuje, da samo splošno verujemo, kar je Bog razodel, temveč si moramo prizadevati, da tudi posamezne razodete resnice natančneje spoznavamo in verujemo.« Bolj pravilno bi se ta katekizmov nauk takole glasil: »Nikakor ne zadostuje, da samo splošno verujemo, kar je Bog razodel, ampak je treba tudi posamezne razodete resnice vedeti in verovati«. Nekateri resnice mora človek vedeti »de necessitate medii«, druge »de necessitate praecepti«, zopet druge so, o katerih ni zapovedi, da bi jih moral vedeti, pa mu je zelo koristno, če jih vé. Človek vé pa le toliko, kolikor si je zapomnil, kar so stari izražali z besedami: »Tantum scimus, quantum memoria tenemus«. Iz tega sledi, da si mora vsakdo tiste resnice, ki jih mora vedeti, vtisniti v spomin, ali kakor navadno pravimo, mora se jih učiti in naučiti. V naslednjih vrsticah bom skušal na kratko pojasniti, kako mora katehet ravnati, da se mu bodo otroci tega naučili, česar se morajo naučiti.

× × ×

Bil je neki katehet — najbrže jih je bilo še več in je kateri še dandanes — in ta katehet je imel v šoli veliko učencev, katere je bilo treba vse izprašati, in ker jih je bilo veliko, je vselej izpraševal celo uro. Na koncu ure je pa vzel v roke katekizem in rekel: »Do prihodnjč se bote naučili od tega vprašanja do tega vprašanja«. In učenci so se učili, kar so mogli, ker so vedeli, da bo šiba zapela svojo pesem, če ne bodo znali katekizma.

Neki drugi katehet je pa delal drugače: celo uro je razlagal tako lepo, da so bili otroci vsi očarani od njegove razlage; za izpraševanje mu seveda ni preostajalo časa. Ali kadar je bila skušnja iz krščanskega nauka, niso skoro nič znali tisti otroci.

To sta vam dve poti, po katerih ni mogoče pripeljati otrok do tega, da bi iz krščanskega nauka v e d e l i to, kar morajo vedeti.

Prvi katehet je ravnal z otroki tako, kakor da bi vsak izmed njih bil kak otofon ali pa fonograf. Slišal sem že večkrat te inštrumente, kako so govorili in peli; tudi katekizem bi ti povedali, ko bi vtaknil vanje tako ploščico ali »valco«, pa vendar ga ni na svetu, ki bi rekel: »Ta fonograf v e , kar je treba vedeti iz krščanskega nauka.« Prav tako se ne more reči, da otrok kaj v e , če se je na pamet naučil besedila, ki ga ne razume. Vrh tega »valca« pri fonografu 100 let in še dalje obdrži, kar je enkrat vanjo vtisnjeno, iz otrokove glave pa izgine tako pridobljena učenost kakor kafa.

Skušnja kaže, da vsaka reč tem dalje ostane v spominu, čim bolj jo je človek razumel. Ker se torej ne more reči, da otrok v e verske

resnice, in ker si jih tudi zapomniti ne more, če jih ne razume, zato mora katehet verske nauke vselej razlagati, preden se jih otroci uče na pamet.

Prvi pogoj, da si bo otrok verske nauke zapomnil, je torej od strani kateheta dobra razlaga. Kakšna mora biti ta razlaga, o tem govori katehetika. Le toliko pripomnim, da si bodo otroci verski nauk tem trajneje vtisnili v spomin, v čim večji meri bo katehetova razlaga imela na sebi lastnosti dobrega pouka.

Če katehet razloži stvarino tako jasno in natančno, da jo učenci prav dobro umejo, in če vzbudi poleg tega učencem pri razlaganju veliko zanimanje za stvarino, jim ne bo tako hitro izpadla iz spomina. Sv. Tomaž pravi: »Accidit, quod quidam semel cogitando velocius firment in se consuetudinem, quam alii, si multoties cogitent hoc post illud, quod potest contingere vel propter maiorem attentionem et profundiorum cognitionem, vel propter naturam, quae est melius receptiva et retentiva impressionis. Et inde etiam contingit, quod nos semel videntes quaedam, magis memorarum eorum, quam alia multoties visa, quia ea, quibus vehementius intendimus, magis in memoria manent. Ea vero, quae superficialiter et leviter videmus aut cogitamus, cito a memoria labuntur.« (S. Thomas, de mem. et rem., lect. 5 a.)

Vse pa razlaga tudi ni. Spominjam se hospitacije, pri kateri je katehet prav jasno razložil otrokom učno celoto iz katekizma. Otroci so vse razumeli; to so dokazovali njihovi odgovori. Na koncu ure naloži katehet otrokom, naj se tistega vprašanja do prihodnje ure tudi prav dobro nauče iz katekizma.

Pri kritiki pa pravi neki gospod: »Čemu otrokom nalagati katekizem? Saj že znajo.«

Res je, da znajo otroci na koncu ure, kar jim je katehet med uro dobro razložil. Toda če se ne bodo tudi doma učili tiste stvarine iz šolske knjige, navadno že drugo uro ne bodo nič znali. Podlaga vsakega znanja je namreč vsota raznih predstav. Na podlagi teh predstav dela duša pojme, sode in sklepe. Če torej hočeš, da bo ostalo v duši otrokovi kako znanje trajno, moraš skrbeti, da se vtisnejo duši trajno tiste predstave, na katere se opira to znanje. Predstave pa ostanejo v duši tem trajneje, čim večkrat se reproducirajo. V šoli da katehet učencu jasne predstave, in doma si učenec te predstave reproducira tako dolgo, da mu ostanejo trajno v spominu.

Neobhodno je torej potrebno, da se učenec uči krščanskega nauka na pamet. Pri učencih, ki še ne znajo rabiti knjige, se to vrši v šoli ali tudi doma, če imajo koga, da jih uči; večji učenci pa se uče iz knjige.

Znano je, da se more človek iz knjige učiti ali zgolj mehanično, ali pa razumno.

Pri mehaničnem memoriranju delujeta samo vid in sluh in fantazija, pa še to delovanje je omejeno na kraj v knjigi, kjer so besede tiskane, na podobe posameznih tiskanih besed in na vrsto, v kateri so besede tiskane.

Da se tako memoriranje bistveno ne razločuje od dresure, s katero kdo vadi škorca ali papigo nekaterih besed, mislim, da mi tega ni treba dokazovati. Ali resnica je, da je pri krščanskem nauku mnogo takega memoriranja. Koristi nima otrok od takega memoriranja nobene. Kar se je tako naučil, hitro pozabi, in če zna v šolskih letih še tako lepo povedati, kar je zapisano v katekizmu, vendar ne ve verskih resnic, ki bi jih moral vedeti, in tako ostane ignorant do svoje smrti. Tudi umori tako memoriranje razum, da se še pozneje navadno ne more vzdigniti do pametnega mišljenja.

Pravo memoriranje je tisto, ki ga imenujemo *razumno*. Pri tem memoriranju duševno delovanje ni navezano samo na predstave tiskanih besed in na mesto, kjer so tiskane, ampak otrokova domišljija gleda žive slike tistih reči in stvari, krajev, oseb in dejanj, o katerih govori učna knjiga, ob enem pa dela razum tem slikam primerne sodbe in sklepe.

Seveda pa tako memoriranje ne izključuje, da si otrok obenem vtisne v spomin posamezne tiskane besede v tistem redu, v katerem stoje v knjigi, in mesto, na katerem so tiskane.

Če se otrok uči tako, potem bo vedel verske resnice, potem si jih bo tudi zapomnil. Besede počasi zginejo iz spomina, njihova vsebina pa ostane. Pred leti sem znal na pamet razne Schillerjeve pesmi, n. pr. Die Kraniche des Ibykus, Der Ring des Polykrates i. dr. Sedaj ne znam od njih skoro nobenega verza več, pač pa mi je ostala vsebina teh pesni. In tako je pri vseh Adamovih otrocih; tisti, ki jim ostane v spominu besedilo, so le izjeme.

»To je pač lahko povedano,« mi bo kdo dejal; »težka reč je pa, otroke privedi do tega, da se bodo učili razumno.« Vem, da to ni lahko; nemogoče pa vendar ni.

Če je katehet v šoli tvarino dobro razložil, je s tem učencem razumno memoriranje omogočil, toda zgolj mehaničnega memoriranja s tem še ni zabranil. Skušnja uči, da se mnogi učenci tudi po dobri razlagi uče zgolj mehanično.

Pred vsem mislim, da je treba z razumnim memoriranjem zgodaj začeti. Že v prvem razredu je treba otroka dovesti do tega, da si pri vsem, kar se uči, nekaj predstavlja. Čeprav so te predstave še nepopolne, vendar je bolje nekaj, kakor nič. K večjemu naj se otroci v prvem razredu nauče zgolj mehanično delati križ in moliti očenaš, češčenamarijo in častbodi; pa tudi to se jim mora pojasniti, kakor hitro so za to nekoliko sposobni.

Ko začno otroci rabiti knjigo, ni zadosti, da jim katehet razloži samo stvar, ampak jim mora pojasniti tudi besedilo, ki se ga bodo

učili na pamet. In jaz mislim, da ni zadosti, ako katehet pri razlagi pojasni vse besede, ki stoje v učni knjigi in njihovo zvezo, in na zadnje da prebrati dotično mesto enkrat ali večkrat, ampak otroci naj s knjigo v roki prebrane stavke analizirajo. N. pr. vprašanje: »Kaj so angeli?« bi se dalo takole analizirati. Angeli so stvari. Angeli imajo um in prosto voljo. Angeli nimajo telesa. Takim stvarem, ki imajo um in prosto voljo, telesa pa ne, se pravi zgolj duhovi. Angeli so zgolj itd., kakor v katekizmu.

Katehet mora vrhu tega otroke prisiliti, da se bodo učili razumno. Zelo slabo ravna tisti, ki izprašuje otroke samo s tistimi vprašanji, ki stoje v katekizmu. Zaviti mora isto vprašanje drugače, včasih ga razkosati na več delov. Če mu otrok tudi na taka vprašanja dobro odgovarja, se sme šele reči, da ve, kar mora vedeti. Tak otrok zasluži v spričevalu pri predmetu »krščanski nauk« red »prav dobro«, oni pa, ki zna samo katekizmove besede, naj ima v pridnosti najboljši red, ne pa v krščanskem nauku. Na ta način bo katehet otroke prisilil, da se bodo učili z razumom. Tudi mora biti zadovoljen, če mu otrok odgovori drugače, kakor je zapisano v katekizmu, da se le iz odgovora prepriča, da otrok stvar razume. Če jo le dobro razume, jo bo dalj časa obdržal v spominu, kakor tisti, ki jo zna dobro povedati, pa jo manj razume.

Enega izmed najboljših pripomočkov za razumno memoriranje pa žal še nimamo in ga v doglednem času tudi ne bomo imeli. S tem sem pa zapel staro pesem: Naše učne knjige za krščanski nauk so take, da je joj. Dokler bomo imeli tak katekizem, kakršnega imamo sedaj, je razumno memoriranje na ljudski šoli skoro nemogoče.

Siliti otroka v drugem razredu, da se uči iz našega Malega katekizma, se pravi, rogati se vsem pedagoškim in metodičnim zakonom. Sicer je na videz pametna misel, dati učencem II. razreda v roko isto besedilo, kakor učencem vseh višjih razredov ljudske šole. Toda jasno je, da je za učenca drugega ali tretjega razreda to preučeno, kar je primerno učencu sedmega ali osmega razreda; temu je pa zopet preotroško, kar bi bilo primerno onemu.

Treba je torej za različne starosti in različne stopinje učenosti tudi različnega besedila. Če kdo tega ne verjame, naj vzame v roko Mali katekizem, pa naj po njem sedem- in osemletne otroke pripravlja za prvo spoved. Prepričal se bo sam, da je res, kar trdim.

S tem bi bilo povedano, kako je treba z otroki ravnati, da se bodo razumno učili. Še tole pripomnim. Če se otroci uče iz katekizma in drugih katehetičnih knjig koj tisti dan, ko jim je bila lekcija v šoli razložena, se bodo veliko lažje razumno učili in tvarino zapomnili, kakor če se uče dva, tri dni pozneje, ker imajo tisti dan katehetovo razlago še v glavi, čez nekaj dni je pa že pozabljena. (Dalje.)

Deležniki.

(Učna slika. — M. M. Ž.)

I. Priprava. Kaj izražajo glagoli? (Kaj oseba ali reč dela, ali kaj se ž njo godi.) Na kaj moramo paziti pri glagolu? (Na osebo, število, čas, obliko.) Kaj smo zadnjič še posebno povdarjali? (Naklone.) Naštej jih! (Se zgodi.)

K naklonom prištevamo še nekatere druge glagolske oblike, ki si jih hočemo danes zapomniti. Imenujejo se deležniki. (Med podavanjem napišem na tablo, na kateri imam narisano razpredelnico, sledečo sliko:)

Deležniki:

Tvrno-sedanji		Tvrno-pretekli		Trpno-pretekli
prislovni	pridevni	pravi glagolni	opisovalni	
Iz nedovršnikov		Iz dovršnikov		Iz prehajalnih glagolov
iz 1. os. sed. č. è ali aje	iz 3. os. mn. č, ča, če	iz nedoločnika		Iz nedoločnika n ali t
		ši ali vši	I, la, lo	
skakaje gledè grede molče	šumeč stoječ molčeč pojoč gredoč	zavihtevši videvši sedši izgovorivši iztegnivši	preplaval videl potopil pohvalil prišel izdihnil padel	strgan premagan pobit predrt razlit

Vzorni stavki se na višji stopnji sproti povedo, ali pa napišejo na posebno tablo.

II. Podavanje. Skakaje si utrjuje mladina zdravje. Gledé na cesto išče popotnik svoj nož. Gredé mimo bezga se odkrij! Molčé orožje svoje vsak si vzame.

a) Išči v 1. stavku povedek, osebek, predmet! Kaj pa pove besedica skakaje? (Dejanje.) Pa še nekaj drugega! (Način, kako se vrši.) Iz katere besede je izpeljana? (Iz glagola skakati.) Kateremu govornemu razpolu je pa podobna, ker kaže način? (Prislovu.)

III. Druženje. Kaj kažejo oblike glede, grede? — Napišem vse štiri v predal prve navpične vrste.

Pomnite: Glagoli s prislovno obliko so deležniki (ker so deležni glagolskih in prislovnih lastnosti) in se imenujejo prislovni deležniki.

II. Podavanje. Šumeča Rádovna tvori krasen slap. Stoječ mlin in molčeč jezik ne hasnita. Tam srečen pastirček

sem glasno pojoč, veselje srca razodeval. Poslušal je potnik po dolu gredoč.

III. Druženje. Kakšna Rádovna, kakšen mlin itd. (Šumeča, stoječ itd.) Vse te deležnike zapišem v drugi predal. Po katerih besedah vprašujemo z vprašalnico kakšen, kakšna? (Po pridevniku.) Iz katerih besed pa so izpeljane oblike: šumeča, stoječ...? (Iz glagola.) Kam torej lahko prištevamo: šumeča, stoječ...? (Deloma k glagolu, deloma k pridevniku.)

Pomnite: Glagoli s pridevnikovo obliko se imenujejo deležniki (ker so deležni glagolskih in pridevniških lastnosti) in se imenujejo pridevni deležniki.

II. Podavanje. Zavihtevši meč z obema rokama se je zvrnil Ostrovrhar z lestvice. Videvši toliko oslepljenih vojakov, se je car Samuel zgrudil mrtev. Sedši na kamen, izrezlja menih leseno ribico. Izgovorivši poslednje opomine, je izdihnil Svetopolk. Iztegnivši roke za sinom, padla je mamica v Savine valove.

III. Druženje. Išči deležnik v teh stavkih! Zavihtevši itd.

Pomnite: Tale deležnik je najbolj glagolskega značaja, zato se imenuje pravi glagolski deležnik.

II. Podavanje. Zvesti sin je preplaval Savo, da je še enkrat videl svojo mamico. Zadet od dveh francoskih krogel, se je potopil v valovih. Gospod je pohvalil previdnega hišnika. Za vse bo prišel dan plačila!

III. Druženje. V teh stavkih so deležniki: preplaval, videl, potopil itd.

Pomnite: Ta deležnik nam opisuje posebno preteklo dejanje, imenuje se opisovalni deležnik.

II. Podavanje. Lenega čaka strgan rokav. Premagan se je vrnil Napoleon z Ruskega. Ves pobit stoji deček poleg ubitega vrča. Predrta streha kaže slabega gospodarja. Razlito črnilo pokvari tla.

III. Druženje. Kaj povemo s temi deležniki? (Da se je komu kaj zgodilo, ali da se nahaja v kakem stanju.) Ker kaže na neko trpno stanje, ki je posledica že preteklega dejanja, se imenuje trpno-pretekli deležnik.

Kaj smo pa opazili na prejšnjih zgledih? (Da osebek sam kaj izvršuje.) Zato jih imenujemo tudi tvorne deležnike. Prva dva sta v sedanjem, druga dva pa v preteklem času; imenujeta se zato prva dva tvorno-sedanja, druga dva tvorno-pretekla. (Se označi na deski.)

IV. Posnetek. Kaj so deležniki? (Glagoli s pridevnikovo ali prislovno obliko.) Koliko deležnikov imamo? (Pet, in sicer štiri za tvorno in enega za trpno obliko.) Kako se dele deležniki tvorne

oblike? (Prislovni in pridevni sta tvorno-sedanja, pravi glagolni in opisovalni sta tvorno-pretekla. — Trpni deležnik je samo za pretekli čas.)

II. P o d a v a n j e. Sedaj pa hočemo še premisliti, kako tvorimo deležnike. — Skakajē, glede..., kakšen je ta glagol glede dovršnosti? (Nedovršnik.) — Stojēč...? (Nedovršnik.) (Preiščem vse prislovne in pridevne deležnike in napišem čez prva dva predala »iz nedovršnikov«.) Zapomnimo si obenem, kako se obrazita. Povej mi glagol skakati v 1. edninski osebi sedanjega časa! (Skakam, skačem tu ne služi.) Glejte, ako odbijem osebilo am, gled[am, in pritaknem aje, gled+aje, dobim prislovni deležnik. Končni em ali im pa nadomestim z naglašenim è: sed[em, sed+è, molč[im, molč+è; tudi glagoli VI. vrste dobivajo aje: prebiv[am, prebiv+aje. V dotičnem predalu označim: iz 1. os. ed. sed. č. è ali aje.

V istem zmislu nadaljujem pri vseh sledečih deležnikih in spopolnjujem sliko na deski z okrajšanim dobljenim pravilom. Pridevni iz 3. mn. osebe s pritaklino č, ča, če. Pravi glagol iz nedoločnika dovršnih glagolov; nedol. odbijem končnico »ti«, deblu pa pritaknem »ši« za soglasnikom, »vši« pa za samoglasnikom: sed+ši, zavih-te+vši.

Kako se glasi opisovalni deležnik? Videl... Kakšen je glede dovršnosti? (Dovršnik.) Tvorim ga iz nedoločnika, če po odbiti končnici »ti« pritaknem deblu l, la, lo: potopiti, potopil.

Trpno pretekli deležnik se tvori samo iz nedoločnika prehajalnih glagolov. Nedoločnikova končnica »ti« se nadomesti z »n« ali »t«: strgati, strgan, pobiti, pobit.

IV. P o s n e t e k. Kako tvorimo deležnikove oblike? Iz katerih glagolov se tvorijo deležniki?

V. U p o r a b a. a) Stavijo se razni glagoli v vse deležnike. — b) Na raznih berilnih sestavkih se iščejo deležniki, n. pr. Brinar, Čitanka I., št. 14., II., štev. 22., 23., 24., 41. itd.

Za meditacijo našim in onim.

»Slomškova zveza« bo s svojim ugledom, s svojo žilavostjo in z odločnim pritiskom vendarle počasi dosegla, da se bo izboljšalo gmotno stanje kranjskega učiteljstva. Res je hudo in žalostno, da pride učitelj med vsemi stanovi zadnji na vrsto, kadar gre za drobtino kruha. Res pa je tudi, da je bil do zadnjega časa politični nastop večine med učiteljstvom tak, da bi bilo katoliškim poslancem pri najboljši volji težko, zelo težko odločiti se za temeljito remeduro učiteljskih plač, saj bi si bili v svesti, da bi bili podprli poleg dobro-

mislečih vendarle pretežno večino nasprotnikov krščanskega ljudstva, ki je z malimi izjemami v taboru S. L. S., da bi bili podprli in okrepili tisto frakcijo nasprotnikov sv. Cerkve v krogu učiteljev, ki se je in se ogreva za svobodno šolo brez Boga. Komur je bilo resno na tem, da pride pri izboljšanju bednega stanja na vrsto tudi učiteljstvo, bi moral že davno z besedo, z vsem vplivom in z vsemi dopustnimi sredstvi nastopiti pred vsem zoper našete naše škodljivce, ki so ovirali in še ovirajo, da se niso mogla omehčati za nas srca zastopnikov krščanskega ljudstva. Nikdo ni v stanu ovreči tega dejstva, da so tisti, ki so nam že toliko časa odjedali zasluženi kos vsakdanjega kruha, v prvi vrsti liberalni učitelji. Tem smo napovedali boj in ga bomo vodili krepko, pogumno, nevstrašno in stanovitno še zanaprej, ne samo v prepričanju, da je liberalizem toliko kot krivoverstvo, ampak tudi v zavesti, da so ti zaslepljenci sami svoji škodljivci, pa škodljivci tudi vseh dobrih, za krščansko vzgojo vnetih in po načelih sv. Cerkve živčih učiteljev in učiteljic, ki bi si bili brez dvoma že priborili toli potreben in zaželen priboljšek, ako bi ne bilo označene najhujše ovire. Priznati moramo pač, da naši zastopniki tudi niso — recimo modro ravnali, ko so pred petimi leti priskočili za prvo silo na pomoč samo nekaterim, in sicer — komu? Povečini oženjenim pristašem katoliškemu ljudstvu nasprotne stranke, pustili so pa v bedi mnogo, mnogo poštenih samskih obojega spola, osobito zglednih učiteljic. Ne dá se tajiti, da tudi ni bilo oportuno, če so se naši poslanci ozrli na deželno uradništvo, ki je bilo tudi v denarni stiski, ravno v času, ko se je povdajalo, da so deželne finance poslali v zdravilišče. Toda vprašamo: Kdaj pa so deželni uradniki, kar ni naših pristašev, s tako silo in tako očitno drvili v boj zoper S. L. S., kakor n. pr. cela vrsta tistih, ki jim mrzi in preseda naša »Slomškova zveza«. Če je nekaterim petelinom upadel pogum, je to zasluga in vpliv naraščajoče »Slomškove zveze«, je to dosegla moč in veljava S. L. S. in njenih odličnih poslancev. Članom in članicam »Slomškove zveze« je bilo res mučno in neprijetno, ko so jih lastni pristaši, lastni prijatelji morali odpravljati s samimi obljubami. Toda jelo se je jasiti. Na zadnjem božičnem zborovanju v Ljubljani, ko sta tovariša Simon in Štrukelj z živimi barvami slikala žalostno stanje kranjskega učiteljstva ter je njuna stvarna in temeljita izvajanja odobral cel zbor mnogoštevilno zbranih naših zaveznikov Slomškovega tabora, je na naše veselje izjavljal tajnik Štrukelj, da je skoraj polovica kranjskega učiteljstva že zbrana pod okriljem »Slomškove zveze«, velik del je pa takih, ki obsojajo škodljivo, neplodno, nespačetno in pa grešno gonjo tistih, ki se po maniri »Narodovcev« zaletavajo v vse, kar diši po katoličanstvu. Če bo kaj ganilo naše poslance, jih bo zavest, ki so jo dobili po izjavi referenta Štruklja, da je večina kranjskega učiteljstva izvun liberalne razdrte in raz-

drapane trdnjavice. Ako se bo torej pomirjevalna obljuba deželnega glavarja pl. Šuklje-ja in pa zagotovilo načelnika S. L. S., poslanca dr. Šusteršiča, že v kratkem uresničilo — in o tem pri današnjih razmerah ne dvomimo — tedaj mora vsakdo priznati, da je izboljšanje učiteljskega položaja zasluga naše »Slomškove zveze«. Odposlanstvo zastopnikov naše zveze se je namreč poklonilo po zborovanju omenjenima gospodoma in deželnemu odborniku dr. Peganu, ter je dobilo najboljše zagotovilo. Tekom leta 1910. se bodo torej naše nade vsaj deloma že mogle izpolniti. Dolžnost naša pa bodi, da si bomo z delom za mladino in za ljudstvo, da si bomo s krščansko vzgojo pridobili ugled med narodom in pa zaupanje ljudstva. Naj ga ne bo izdajalca med učiteljstvom, ki bi nanj ljudje kazali, rekoč: »Ta pa ni naš, ta drži z nasprotniki naše S. L. S.« Ljudstvo naše je dobro in katoliško, pa bo brez dvoma rado odobrilo, kar bodo naši poslanci ukrenili v gmotni prid tistih, ki imajo v vzgoji najdragočenejši zaklad narodov: nedolžno deco, ako bo učiteljstvo tako, kakršno želi in zahteva to naše katoliško slovensko ljudstvo.

KATEHETSKI VESTNIK.

Katehetsko gibanje.

Predavanje kateheta P. Regalata, dne 5. januarja, o rabi motivov pri katehezi, je vsled praktičnega pomena pač zaslužilo večje število poslušalcev. Za nekatere gospode dan res ni bil srečno izbran, toda voditeljem katehetskega društva je veliko na tem, da imamo, če le moč, redna zborovanja, ker to ohranja društveno življenje v čilosti in svežosti.

Namen gospoda predavatelja je bil pokazati, da je treba mladino pri pouku pridobiti za trajno krščansko življenje z motivi. Ti so ali samo naravni, ali pa božji, nadnaravni. Šola brez Boga, svobodna šola hoče vzgajati samo z naravnimi nagibi; zato pa so se tam, kjer so poskusili s takimi zavodi, izdatno pomnožile med mladino raznovrstne pregrehe, hudobije in zločini. Kako tudi ne, saj taka šola nima nobene avtoritete, ki bi nanjo oprla svoje nauke. Vse drugačno lice pa imajo navodila in opomi-

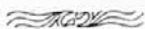
ni, ki jih naslonimo na veljavo večne Resnice, ki imajo sankcijo najvišjega Postavodajavca. V drugi vrsti si smemo pač tudi pomagati z naravnimi nagibi zlasti, ako zna vzgojitelj, kakor je omenjal profesor dr. Pečjak, z njimi prav ravnati; kajti tudi to, kar je naravno, je od Boga, tudi to je Bog podelil, da nam pomaga do dobrega. Naravni nagibi so taki, ki jih pamet odobri; kar pa pamet hoče, to hoče tudi Bog. Naravne nagibe tudi otroci bolje umevajo, so jim bolj dostopni. Včasih torej kaže z njimi začeti, ker po njih se je moč povzpeti do višjih nagibov. Tudi tu velja: Od nizkega do vzvišenega.

Predavanje je bilo kot neka eks-horta za katehete. Človek ob takih prilikah pride do spoznanja, kakor je povdarjal profesor dr. Levičnik, na koliko reči bi moral katehet paziti, če hoče, da bo strokovnjak na svojem mestu. Nasprotniki nam očitajo včasih »žandarsko etiko«; skrbno se-

stavljena razprava in sledeči razgovor je pa očitek docela ovrgel.

Nedostatek, ki se bo popravil. Ko se bo obravnavalo v deželnem zboru kranjskem vprašanje glede ureditve učiteljskih plač, se bo treba ozreti na vsak način tudi na tiste gg. katehete po deželi, ki majo pri šoli obilo napornega opravila, pa niti beliča nagrade. Znano je, da je katehetom na štiri- in petrazrednicah odmerjena nagrada 160 K, oziroma 200 K, poleg tega pa se dobi še nameček za vsako

vzporednico 4. ali 5. razreda. Niti vinarja pa ne dobi katehet, ki ima v svoji župniji n. pr. po dve trirazrednici z več vzporednicami. Vsakdo uvidi, da nagrada za verouk po deželi ni pravilno in pravično razdeljena in da treba stvar uravnati in zenačiti. Deželni poslanec dekan Lavenčič, ki se poteguje za katehete z veliko vnemo, je dal že zagotovilo, da se bo vse uredilo tako, kakor zahteva pravičnost.

Katehetske beležke.

Novi člani »D. S. K.«: Čč. gg. Vin-ko Kavčič, kaplan, Stari trg pri Ložu; Anton Kastelic, kaplan, Črni vrh pri Idriji; Andrej Zupanc, kaplan, Radeč; Jan. Globelnik, župnik, Polšnik; Anton Žnidaršič, kaplan, Zagorje; Peter Bohinjec, župnik, Škocijan; Razboršek Jakob, župnik, Sv. Jošt; Valentin Jerše, kaplan, Poljane; Iv. Sever, kaplan, Prečina; Fr. Krek, župnik, Vranja peč; Koechler Viktor, mestni kaplan, Trnovo v Ljubljani.

Največji zavod za duševno zaostale otroke imajo na Bavarskem v kraju Ursberg blizu Augsburg-a. Skromen je bil začetek tega zavoda, a danes se vzgaja ondi 1500 slaboumnih in duševno revnih otrok pod vodstvom duhovnika z imenom Maurus Gerle. Meseca avgusta l. l. so se sešli ondi zastopniki in učitelji raznih enakih šol iz cele Nemčije ter so imeli v Ursbergu tridnevni tečaj. Poročevalec lista »Katholische Blätter« je popisal, kako lepe uspehe je dosegel superior Gerle osobito v krščanskem nauku na podlagi psiho-loške metode.

Tudi otrokom kaj. Mladinska služba božja ima veliko prednosti in marsikaj lepega in potrebnega bi se otrokom lahko povedalo, ako bi jim bilo moč oskrbeti posebno službo božjo in tudi posebne, zanje umerjene govore. Vendar pa je dosti razlogov, da zagovarjamo skupno službo božjo. Otroci naj se zlasti prepričajo,

da sv. maša in tudi pridiga ni samo zanje, ampak še bolj za odrasle in da je treba drugo cerkveno zapoved izpolnjevati ne samo med šolskim letom, temveč tudi ob času počitnic. Ker se mladina pri nas udeležuje ponajveč farne službe božje, bôdi pa cerkveni govor tako zasnovan in tako urejen, da bo, če le moč, vselej tudi nekaj za otroke. Pridigar naj ne pozabi nikdar, da so tudi otroci pri službi božji in da je tudi tem treba lomiti kruh božje besede. Zlasti se podá, če včasih govornik kar naravnost mladino nagovori ter se proti njej obrne, kajti to bo vzbudilo tudi zanimanje starejših ter si bodo isto stvar temeljiteje zapomnili. — Varuje naj se pa pridigar neznanih, tujih izrazov, ki jih ne umevajo ne odrasli, še manj pa otroci. Nekoč je oče vprašal sinčka, kaj so gospod pridigovali. Deček pravi: Ves čas so govorili o nekem malem princu. Slišal je namreč besedo »princip«, pa tega seveda ni mogel umeti. — Torej tudi otrokom kaj!

Kateheze in pastoralne konference. Skrb za katehetska vprašanja sili povsod v ospredje. Tako n. pr. so dobili v budjejeviški škofiji za pastoralne konference tudi vprašanje: Kako je moč pospeševati strokovno, teoretično in praktično znanje katehetovo? Kako bi se v ta namen prirejale razstave katehetskih učil o priliki duhovnih vaj? (Pri nas je

stalna razstava v III. nadstropju Kattoliške Tiskarne.) Kako bi se mogla napraviti zbirka praktičnih zgledov iz narave in zgodovine? Ali bi ne bilo možno, da bi posamezni duhovniki znesli skupaj na konferencah porabno snov in bi se potem sestavila lepa zbirka? (Pri nas donša »Slovenski Učitelj« že dve leti aktualne zglede, toda urednik ne najde nikjer nobene pomoči.) Kako oskrbeti praktične tečaje in praktične nastope? (Pri nas že izvršujemo.)

Otroci — socialni demokratje. Ne sme se trditi, da bi bili že med šolsko mladino pravi sociji, pač je precej takih, ki so prepojeni s pogubnimi načeli socialne demokracije, ker žive v takem ozračju, ker morda že berejo sami demokratske liste, ležeče prosto

na domači mizi, ali pa ker slišijo pogostokrat v domači družini demokratske pogovore. Kaj naj stori katehet spričo takih, neovrgljivih dejstev? Marsikdo se v tem oziru nič ne zme ni in ne vidi preteče nevarnosti. Drugi so strahopetni ter se ne upajo o tej moderni krivi veri niti ziniti ne v šoli. Toda prava pot je ta, da katehet previdno, modro, v otroškem jeziku in v krščanski ljubezni pojasni otrokom tudi to zmoto, da jih pripravi za čas nevarnosti in zapeljevanja.

Kdo je najboljši katehet? Ako hočeš zaslužiti mrvico priznanja, da si res dober katehet, se moraš navaditi, da boš vprašal po končani uri samega sebe: »Kaj si pa danes storil za vzgojo otroka?«

Vzgojni utrinki.

Vzgoja otrok v pregovorih. Sledeči izreki imajo veliko zlate resnice za vzgojo v sebi: Otroci se uče toliko z očmi, kakor z ušesi. — Otroci ne smejo vedeti, da imajo starši denar. — Otroci morajo čakati, da jih vprašaš. — Otroci so most do nebes. — Otroci in ženske zamolče, česar ne vedo. — Otroci in norci govore resnico. — Otroci do 5. leta tvoj gospod, do 10. tvoj otrok, do 15. tvoj tajni svetnik; potem je pa tvoj prijatelj ali pa sovražnik. — Če otroka pošlješ na trg, ima kramar denar. — Mali otroci stopajo materi na obleko, veliki pa na srce. — Ena mati laglje preživi sedem otrok, kakor sedem otrok eno mater. (Učitelj Jacoby.)

Prava enotna vzgoja. Videl sem nekoč sicer dobrega fantka, ki je kradel hruške na sosedovem vrtu. Drugi dan sem vprašal v šoli, kdo je bil uzinovič želeč, naj bi se tat sam obtožil. Deček je tajil. Kaznovan je bil, ker je lagal. Radi tatvine sem ga pa poslal k očetu, možu-poštenjaku, ter sem na listek nakratko napisal, kaj je počel. Kaj stori oče? Otroka ni pustil brez kazni, zraven ga je pa poslal z listkom še k sosedu, kateremu

je deček kradel hruške. In kaj je storil ta? Rekel je fantiču: »Čuj, deček! To pa nisi lepo naredil. Ali te tako uče v šoli? Vidiš, jaz vem, da si se pre naglil, da te je skušnjava premagala. Ako bi te še kedaj kaj takega mikalo, pridi kar naravnost in brez pomisleka k meni, pa ti bom dal toliko sadja, kolikor boš hotel.« Ali bi bil kdo boljše naredil? X.

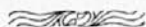
Ali ravnaš tako? Starši, učitelji in vzgojitelji ne smejo dati otroku nobene knjige v roke, ki je niso sami prečitali. Kar ni vredno, da bi starši brali, tudi ni dobro za otroke. (B. Auerbach.)

Izkušene ga učitelja izrek. Neki šolski voditelj je imel pripravljena dva izreka, ki ju je povedal vsakikrat, kadar so starši prišli vpisat otroka v šolo. Najprej je rekel: »Vzgoja je voz, ki ga ne morem sam vleči, morate tudi vi pomagati.« Nato je navadno še pristavil: »In če ta voz tudi vi vlečete, tedaj ne smete nazaj vleči, če hočem jaz naprej.«

Praktična pobožnost Srca Jezusovega v šoli. V neki učilnici je imela razredna učiteljica na steni malo sliko Srca Jezusovega z navadnim okvirom. Narejen je bil namreč iz raznobojnih li-

stičev, ki so bila na njih napisana imena otrok. Na vprašanje, kaj vse to pomeni, je odgovorila zgledna učiteljica: »Tu so zapisana imena deklic, ki so se iz ljubezni do Srca Jezusovega cel teden lepo, dostojno in pohvalno obnašale. V tem je moja pohvala; Srce Jezusovo pa bo otrokom poplačalo onkraj v nebesih! Vrijemite mi,« je dostavila učiteljica, »ta

neznatni pripomoček ima dokajšno privlačno moč; za častno mesto v bližini Srca Jezusovega otroci naravnost tekmujejo, si marsikaj odrečejo, se žrtvujejo, ne klepečejo, se pridno uče, spisujejo skrbno domače naloge, so priljudni in ljubeznivi med seboj, imajo spoštovanje do predstojnikov!«

Učila in učni pripomočki.

Katholische Bilderbibel. Večkrat se gg. katehetje z raznih strani obračajo na uredništvo s prošnjo, da bi jim svetovali, katere svetopisemske slike bi bile najbolj uporabne za navadne šole in najbolj priporočljive. Izbire imamo za to stroko res veliko, kljub temu je pa vselej težko svetovati, ker v vsakem oziru dovršene in zadovoljive zbirke doslej še ne poznamo. Marsikatere skupine se dobé, ki obsegajo res umetnostne, dovršene in šoli ustrezajoče slike, pa so za naše razmere predrage in pa po številu jih je navadno premalo. Ko bi se v bodoče še kdo oglasil za svet, bi mu kratkomočno priporočili veliko knjigo »Katholische Bilderbibel«, herausgegeben von Franz Albert, kgl. Divisionspfarrer in Berlin und dr. theol. Fr. Reimeringer. Mit Approbation des Herrn Kardinals Georg Kopp von Breslau. 236 große Illustrationen nach Originalen von Schnorr von Carolsfeld. Verlag von W. Herlet, Berlin. Velikansko delo, obsegajoče stari in novi zakon, je s pohvalo in priznanjem odobrilo 38 cerkvenih knezov in škofov. Pri oskrbi te krasne izdaje je sodelovalo mnogo veljakov v cerkveni vedi. Slike so velike 26×22 ter so opremljene z razlago sv. pisma. Založništvo je oskrbelo trojno izdajo, in sicer Luxus-Ausgabe 65 M., Einführungspreis für die Herren Geistlichen 40 M., Prachtausgabe 30 M., ev. 20 M., Familienausgabe M. 16:50, ev. M. 12:50. Kdor si hoče naročiti izdajo zadnje vrste, naj si jo ogleda v »Katholischer Buchhandlung«. Raba v šoli ne na-

pravlja nič težav, ker katehet po razlagi lahko stopi s knjigo v roki med klopi, ali pa izbere enega močnejšega učenca, da namesto njega to izvrši. Sicer so pa slike že tolikšne, da jih otroci tudi od daleč pri dobri razsvetljavi zadostno razločujejo.

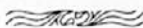
Še enkrat: Reflektoskop. Da bodi pouk nazoren, o tem govoriti bi se reklo: stare reči pogrevati. Kar otroku razlagaš, kar mu dopoveduješ, to mu pokaži če le moč na sliki, na podobi, v naravi. Kako živahen, zanimiv in mikaven je potem pouk, kako si otroci zapomnijo, kar so ne le slišali, marveč tudi videli v šoli. Za svetne predmete se ne manjka nazoril, pa jih učiteljstvo tudi pridno naroča in rabi. Katehetje se pa dostikrat izgovarjajo, da so slike predrage, ali pa ne vedo, kaj bi naročili, pa se zadovolje s samim pripovedovanjem. In vendar imamo dosti novih, modernih sredstev, ki ob malih stroških mnogo pripomorejo, da pouk vleče, da je nazoren in bolj prikupljiv. Omenjamo takozvani reflektoskop, dasi smo o njem svoj čas že govorili. Reflektoskop je večje ali manjše konvavno zrcalo, ki mu nasproti stoji priprava za podobo ali razglednico. To držalo se lahko po potrebi približa ali oddalji od zrcala; zrcalo se pa tudi lahko dvigne kolikor je potrebno. V zrcalu se pokaže slika dostikrat (nekako 12-krat) povečana, tako da se vidijo osebe in prizori tudi prostorno ločeni. Seveda se dobé tudi slabi izdelki, ki pnav neznatno povečajo. Ker imamo zdaj že celo sv. pismo ilustrirano v

obliki razglednic, nam to priprosto orodje naravnost izbornu služi; uporabi pa katehet na tem aparatu lahko poljubne slike iz časopisov, krajevne razglednice, slike in sličice cerkvâ, svetih mest itd. Res je, da je gledanje na reflektoskopu nekoliko zamudno, ker ne morejo vsi učenci naenkrat gledati; toda treba je čas razdeliti in modro porabiti. Pred uro se marsikaj doseže; kjer imajo otroci lahko obutev, se zamorejo potihem vrstiti in gledati tudi med izpraševanjem. Najkrajša in najlažja pot pa je, ako med tem, ko se bere, razlaga ali izprašuje, eden izmed učencev hodi med klopmi ter kaže brez govorjenja dotično sliko v reflektoskopu. Izkušnja kaže, da otroci radi

molče in se tiho obnašajo, ker pričakujejo za plačilo lepih slik, kar jih silno zanima. Reči je treba samo: »Če ne bo vzornega miru, ne bom vam več prinašal podob,« pa radi ubogajo.

Ta način ponazorovanja tudi ni predrag, ker si lahko pomagamo z razglednicami in ker se dobe tudi biblične razglednice, razglednice Rima in krajev v sveti deželi.

Kdor se hoče o tem prepričati, naj se prilično oglasi pri katehetu Čadežu v Ljubljani, Semeniška ulica 2. Reflektoskop se naroča lahko v »Katoliški Bukvarni«. Izdeluje jih pa monakovska okulistična tvrdka Jos. Rodenstock, Bayerstraße 3.

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Blagoslov sv. spovedi. Meseca oktobra 1909 je bilo pri banki Cooperativa v Tridentu pokradenih 342.368 K iz železnih predalov. Dne 3. novembra pa je poslal kapucinski pater Morizzo baronu Ciani, kot predsedniku bančnega upravnega sveta, pismo, v katerem mu je naznanil, da leži pri njem zavoj ukradenega denarja, ki naj ga pride predsednik iskat. Redovnik je tudi pristavil, da mu je zavoj izročil tuj duhovnik, ki je denar, ukraden banki, dobil pod pečatom spovedne molčečnosti in da tisti, ki je denar prinesel, ne mara, da bi nedolžni zanj v ječi trpeli. Baron Ciani se je podal nato z ravnateljem banke in s preiskovalnim sodnikom dr. Emerjem k patru Morizzo, ki jim je zavoj izročil. Zavoj je bil povit z vrstico in je bila v njem vsa ukradena vsota. Tatvina in vrnitev denarja je seveda vzbudila mnogo govorjenja in pozornosti v Tridentu in po celi Evropi.

General — konvertit. Dne 14. aprila 1909 je umrl v Zedinjenih državah Severne Amerike general Butler, ki se je pogostokrat odlikoval kot izboren in hraber častnik, zlasti na Filipinih. Butler je bil protestant,

pa je prestopil v katoliško Cerkev ter se je o tem koraku izrazil tako-le: »Že 18 let sem opazoval katoliško Cerkev in študiral njene nauke; prepričal sem se, kako velik vpliv ima katoliška Cerkev na pravo civilizacijo. Kar me je pa najbolj zanimalo in kar je name napravilo največji vtis, to je delovanje takozvanih »Malih sestrâ ubogih«. Kot član neke komisije radi državne podpore sem imel priliko, da sem natančneje spoznal njih hišo in zavod v Washington-u. Od kleti do strehe sem se za vse zanimal. Čudil sem se, ko sem našel ob toliki revščini toliko snaznost, toliko zadovoljnost ob tolikem zatajevanju. Vprašal sem prednico, kje dobivajo sredstva za vzdrževanje, pa mi je odgovorila: »Ljubezen do bližnjega nam je vir dohodkov. V naš nabiralnik vlagajo judje, protestantje in katoličani darove za uboge.«

Butler je prejel z iskreno pobožnostjo sv. zakramente. Tudi sveto birmo mu je podelil škof Charleston. Pred smrtjo je rekel svojemu staremu prijatelju in tovarišu: »Prav nič se ne bojim smrti; tako srečen še nisem bil nikoli v svojem življenju.«

Objemajoč znamenje našega odrešenja, je zatisnil oči.

Nazorni nauk o zmernosti. Hlapec M. je imel nevarno navado, da je večkrat izpraznil kak kozarček vina brez potrebe in čez mero. Nekoč prižene konje, ki jih je bil pravkar napolnil, v hlev. »Ženi še enkrat živino na vodo, da se napije,« mu zapove gospodar.

Hlapec ga debelo pogleda, toda odločni glas gospodarjev mu velevala, da ne kaže se obotavljati. Malo po-

godrnja, požene nazaj, pa se hitro povrne s konji.

»No,« vpraša gospodar, »ali so konjiči še enkrat pili?«

»Prav nič,« odgovori hlapec; »to vsakdo vé, da žival ne pije, če je enkrat sita vode.«

Gospodar ga gleda z zadovoljstvom, se zasmeji in pravi: »Dobro, dobro! Le zapomni si to in si vzemi v bodoče konje za zgled, pa védi, da ima človek, ki preveč pije, manj razuma, nego žival.«

UČITELJSKI VESTNIK.

Smrtna kosa. Nagle smrti je umrl dne 3. januarja t. l. v Podgori g. J. Justin, voditelj c. kr. pripravnice za učiteljska. Pokojni je bil iz Škofje Loke in je prišel v Podgoro pred desetimi leti. Bil je podpredsednik katoliškega društva »Branik« in pevodja »Marijine družbe«. Posvetil je vse svoje moči izobrazbi mladine. — V Ljubljani je umrl nadučitelj Leop. Armič, vodja III. slov. petrazrednice. Rajni je bil starosta med ljublj. učiteljstvom, mož-poštenjak, mirnega značaja in občepriljubljen. N. v m. p.!

Dolenjska podružnica »Slomškove zveze« je ustanovljena. V odboru so naslednji gospodje: Nadučitelj Ivan Štrukelj kot predsednik, nadučitelj Ivan Pirnat kot tajnik, gđc. M. Tomčeva kot blagajničarka; odbornika državni poslanec Iv. Jaklič in župnik J. Vidergar.

Protialkoholna učiteljska zveza je najnovejši pojav našega društvenega gibanja. To zvezo pozdravljamo kar najiskreneje, ker je ravno učiteljstvo med prvimi poklicano, da zastavi svojo moč in vpliv tam, kjer je skoraj najbolj potrebno. Kdo nam je svoj čas kedaj kaj znil v šoli o pogubonosni kugi: alkoholu, ki mori slovensko ljudstvo? Zadnji čas je, da se potom šole iztrebijo iz ljudstva napadni pojmi, goljufive sodbe o zdrav-

ju, o moči, o koristi alkoholnih pijač. Mladino poučimo, mladino pridobimo za abstinenco, za zmernost. Protialkoholno delo pri zastaranih in zakrknjenih grešnikih - pivcih, je ne le nehvaležno, ampak naravnost brezplodno. — Na zadnjem božičnem zborovanju so si tovariši antialkoholiki izbrali to-le načelstvo: Predsednik nadučitelj Lavtižar, tajnica gđc. M. Vider, odborniki, nadučitelj Slapšak in nadučitelj Štrukelj.

Svetovna zveza katoliških učiteljskih društev. Že od nekdaj se ljudje istega poklica združujejo v skupne namene. To je ukoreninjeno že v naravi človekovi, ponajveč pa provzroča združevanje posameznih članov prepričanje, da je moč nameravane cilje doseči dostikrat edinole v skupnosti in celoti. Združujejo se učitelji posameznih okrajev, posameznih dežel, ki jih vodi isto prepričanje. Pa tudi učitelji celih držav imajo skupne interese. Če sežemo pa čez meje, tedaj seveda nimamo več v mislih samo strogo stanovskih zadev, pač pa idealne interese: Vzgoja in pouk. Zastopniki svetovne zveze katoliškega učiteljstva bi se mogli pogovoriti o pomanjkljivosti na polju vzgoje, o izkušnjah, ki so jih doživeli v tej ali oni deželi, o posebnih težnjah tega ali onega učiteljskega društva. Po-

sežno važnega pomena pa je, če se združi katoliško učiteljstvo raznih držav k skupnemu delu, tisto učiteljstvo, ki se prizadeva v vzgojo izročeno mladino voditi po poti pobožnega in krščanskega življenja do časne in večne blaginje. Da, združi naj se, sklene naj tesno vez učiteljstvo, ki zna vzgajati zveste in koristne državljane, prepričane katoličane, kajti ta del učiteljstva ima povsod tudi istega sovražnika, ki svojega razdirajočega dela tudi ne omeji na domovino, temveč sega, kolikor zmore, tudi čez mejo.

Z zadovoljstvom in s ponosom zamoremo beležiti, da se taka zaželjena zveza ne le ustanavlja, ampak da je dovršeno dejstvo. Prvi nagib za svetovno zvezo katoliških učiteljskih društev je prišel od odbora katoliške učiteljske zveze v Nemčiji. Izmed drugih državnih zvez so priglasile pristop: belgijska, holandska, švicarska, italijanska, francoska, angleška, škotska in avstrijska (Der österreichische Lehrerbund) katoliška učiteljska zveza. To je začetek, vesel pojav, ki naj rodi blagodejen sad.

Imenovani so: Nadučitelj v Žalni Jožef Svetina; nadučitelj v Beli peči Jazef Krauland; učiteljica v Ligojni Marija Jurjevčič; nadučitelj v Št. Vidu pri Ljubljani Ivan Bajc; vodstvo obrtno nadaljevalne šole obdrži Viktor Mihelič; nadučitelj na Dobrovi Franc Fabinc; učiteljica na ljudski šoli v Kamniku Angela Cenčič; učiteljica na Brezovici Izabela pl. Föd-

ransperg; učiteljica na Rudniku Roza Černe; učiteljica v Planini Ivana Smolej; učitelj v Št. Petru v Ljubljani Ivan Arnšek; učiteljica Albina Golob; učiteljica v Mekinjah Antonija Albrecht.

Ljudsko šolstvo se je lani pomnožilo na Kranjskem za 42 razredov. — Učiteljskih moči je 886, od teh jih je bilo v I. razredu 89, v II. razredu 133, v III. razredu 265, v IV. razredu 398. Pomaknjeni so s 1. januarjem 1910: v I. razred: Anton Čadež, Jožef Turk, Frančiška Hleršič, Janez Potrato, Jožef Göderer, N. Bregar-Droll, J. Lokar, J. Svetina, J. Okorn, F. Rozman, M. Cepuder-Zalaznik in F. Kaucky. V II. razred: Gizela Ekel, A. Lah, Izabela pl. Föd-ransperg, M. Roos, J. Korošec in F. Pehani, B. Schuller, A. Sežun, A. Koncilja-Bauer, P. Sirc, P. Šilc, F. Punčuh, J. Cvirn, R. Horvat, F. Ivanc, I. Bitenc, B. Andoljšek, Ivana Dolinar in F. Kopitar. V III. razred: F. Mikec, A. Slatner-Vičič, E. Kalan, F. Repovš, L. Marn, M. Fajdiga, J. Levstik, K. Hlebec, A. Sila, E. Lapajne, J. Jaklič, J. Štrekelj, L. Dermelj, A. Prevc, M. Achatz-Gorjanc, M. Žgur, F. Fabinc, F. Valenčič, M. Drenik, M. Detela, V. Zirkelbach, M. Levstik-Hecking, V. Zahrastnik, J. Kos, A. Harmel, A. Pfeifer, Z. Kalan, J. Petrovčič, F. Kuhar, M. Curk, A. Turk, M. Carli, J. Kocjančič, Z. Grundner, F. Praprotnik, J. Ambrožič, A. Skulj, M. Peterlin, A. Mally, J. Sbaschnik, F. Lampret, J. Lipovec, M. Barle in J. Čenčič.

RAZNOTEROSTI.

Zborovanje idrijske podružnice »Slomškove zveze«. Dne 28. decembra l. l. smo se zbrali v šolskem poslopju v Spodnji Idriji k običajnemu zimskemu zborovanju. Naklonjenost napram »Slomškovi zvezi« so pokazale s svojo udeležbo poleg nekaterih do-

mačih, tudi c. kr. strokovne učiteljice čipkarskih tečajev v Horjulu, Gorenji vasi, Dolu in Bovcu, ki so iste dni bivale na počitnicah v Idriji. V pozdravnem nagovoru je predsednik omenjal treh dogodkov zadnjega časa. Poslanci S. L. S., zlasti njen

načelnik dr. Šusteršič in poslanec dr. Krek, so dosegli v državni zbornici tak uspeh, kakoršnega bi svet ne bil nikdar pričakoval. Ker pa imajo ravno ti poslanci tudi usodo kranjskega učiteljstva v svojih rokah, in ker se je isti dan začelo tudi zasedanje deželne zbornice, se je na predsednikov predlog poslala dr. Šusteršiču sledeča brzojavka:

»Zborovalci idrijske podružnice »Slomškove zveze« občudujejo Vašo in Vašega kluba izredno politično spretnost, s katero ste ozdravili na smrt bolni avstrijski parlament. Če je bilo to možno, Vam bo tudi moč zaceliti hudo skelečo rano, na kateri trpi kranjsko učiteljstvo. Prosimo Vas hitre in izdatne pomoči!«

Pri sestanku se je izrekla tudi stroga obsodba radi liberalne zelene brošure, ki z njo zastrupljajo brezvestni in brezčutni pohujšljivci našo mladino. Presvetlemu knezoškofu ljubljanskemu so zbrani učitelji in katehetje poslali vdanostno brzojavko.

Zborovalci so pa imeli v svoji sredi dva zvesta člana, ki sta se poslavljala iz idrijskega okraja, namreč g. nadučitelja I. Bajec-a, ki je imenovan za Št. Vid, in učiteljico gđe. M. Jurjevčič, ki se preseli v Ligojno. Sicer je obema v imenu vseh navzočih predsednik kar najiskreneje čestital, ker sta dosegla to, kar sta sama že lela; obžaloval pa je, da zapustita okraj dva tako neustrašena in značajna somišljenika, katerima bo težko dobiti enakih naslednikov.

Nato je poročal c. kr. učitelj Raf. Gostiša »O življenjskih skupnostih«. Poročilo je bilo zelo zanimivo in nas je zopet povedlo nazaj v ono dobo, ko se je mnogo pisalo o Jungeju in njegovi knjigi »Der Dorfteich«. Temu resnemu predavanju pa je dodal g. župnik L. Lah nekaj prav dobrih dovtipov.

Prihodnje zborovanje bo dne 17. maja v Žireh.

Društvo krščansko mislečega učiteljstva na Goriškem, je imelo dne 2. decembra l. l. občni zbor. Pri po-

zdravnem nagovoru se je spominjal predsednik sv. Očeta in našega prevzvišenega vladarja, ki je ravno tega dne praznoval 61letnico svojega slavnega vladanja. Obširen je bil razgovor glede visokih šolskih naklad in učiteljskih plač. Sprejeti sta bili dve resoluciji, in sicer ena na državne in ena na deželne poslance. Dalje se je izvolil poseben odsek, ki ima nalogo proučiti, kako bi se dosegla končna ureditev učiteljskih plač. — V odsek so bili izvoljeni č. g. Blazij Grča in gg. Anton Rustija in Ladislav Likar. — Odbor se je tako sestavil: Predsednik Ant. Rustija, podpredsednik Avgust Poberaj, odborniki: Kolenc, J. Štanta, Ciril Vuga, blagajničar, L. Likar, tajnik, Gulin, M. Cej.

Kako ceni škof učiteljstvo. Katoliška učiteljska zveza za Zgornje Avstrijsko je imela 27. in 28. septembra m. l. svoje glavno zborovanje v Linču. Navzoč je bil tudi deželni glavar Hauser, deželni šolski nadzornik Nimmer in škof dr. Hittmair. Pozdrav škofov je bil sprejet z največjim odobravanjem. »Predstavljam se,« je rekel, »vam cenjenim sodelavnikom pri zveličavnem delu za moje ljudstvo kot vaš škof... Učiteljski stan je po mojem prepričanju med vsemi svetnimi stanovi najvažnejši, ker ima najvzvišenejše delo med ljudstvom.« Katoliške učitelje je imenoval »najboljše med dobrimi«. »Danes, ko vas prvič pozdravljam, stopim med vas, kot vaš prvi in najzvestejši sodelavnik, ki vam bom vedno ob strani.«

Škof, ki tako ceni in spoštuje učiteljstvo, bo tem bolj cenil katehete in katehetsko prizadevanje, kar je prilično in opetovano že pokazal.

Šolski pouk o higijeni. V tekočem šolskem letu so uvedli na zagrebškem pedagogiju kot učni predmet tudi nauk o higijeni. Kot predavatelj je nastavljen zdravnik dr. Fr. Vitauš.

Šolska razstava v Zagrebu. Poleti meseca avgusta priredi »Učiteljsko društvo za mesto Zagreb in okolico« o priliki svoje 25-letnice obširno šolsko razstavo. Župan dr. Milan Amruš

je dal v ta namen na razpolago umetniški paviljon na trgu Fran Josipa. Izbrani so že pododbori in sekcije, ki morajo oskrbeti posamezne oddelke v nameravani izložbi. Razstava bo imela 14 oddelkov.

35-letno službovanje. Cesar je sankcioniral zakon o 35-letni službi učiteljstva v Bukovini. Učiteljske osebe, ki so dosegle 60. leto svoje dobe in 35 službenih let, morejo stopiti v pokoj brez sicer potrebnega dokaza o službeni nesposobnosti. V pokojnino se štejejo tudi dve leti, ki jih je učiteljska oseba prebila na kaki javni šoli pred usposobljenostno izkušnjo.

Za predavanje pri sestankih učiteljske in mater bi bilo svetovati, da bi se obravnavala vprašanja kakor n. pr.: Mati in igre otrok; mati in skrb za zmernost; negovanje snažnosti; skrb za čistost; mati in prvobhajanci; mati in hčerka, ki zapusti šolo; mati in hčerkinja tovarišija.

Za šolske kolonije na deželi je zapustil švedski trgovec Sunnerdahl 4 milijone kron, da se bodo revni učenci poleg navadnih predmetov izurili tudi v kmetijstvu.

Kolega zločincev. Glasoviti francoski romanopisec Pouson du Terrail je posetil nekoč državno jetnišnico v Toulonu. Uradnik, ki ga je spremljal, mu je opisoval vsakega posameznega zločinca, kako se obnaša in kaj se je pregrešil. Končno sta se ustavila pred nekim zločincem. »Kdo je ta?« vprašal je pisatelj. — »O, ta spada med znamenitosti naše kaznilnice,« odgovoril mu je uradnik. — »Kaj pa je zakrivil?« — »Vprašajte ga sami, gospod Pouson du Terrail!« — Pisatelj se je obrnil h kaznjencu

in ga vprašal: »Kaj ste storili, da so vas zaprli?« — Kaznjeneec, ki je čul ime pisateljevo, ga je porogljivo pogledal in odgovoril: »Mnogo manj, kot vi, gospod romanopisec.« — »Kaj naj to pomeni? Tega ne razumem,« začudil se mu je romanopisec. — »Ali to je vendar popolnoma umljivo. Jaz sem ubil samo enega človeka, a koliko ste jih vi s svojimi romani, tega nihče ne prešteje.«

Ferrerova svobodna šola. Med tiste liste, ki proslavljajo in obožavajo glavo umorjenega morilca in požigalca ter ljubljenca prostožidarjev: Fr. Ferrera, spada tudi takozvani pedagoški strokovni (?) list »Popotnik«, ki se tiska v »Učiteljski Tiskarni« v Ljubljani. Ni treba dokazovati in poudarjati, kako žalosten in poniževalen vtis na slovensko javnost so napravili uredniki tega lista s proslavo zločinca, ki ga imenuje celo liberalno časopisje izvržek človeštva. Učiteljski list, ki do naša slavonspeve s krvjo nešteti nedolžnih omadeževanemu voditelju anarhistov, pač ne zasluži družega, nego da bi ga naročniki, ki imajo še kaj dostojnostnega čuta in inteligence, vrnili s krepkim »fej«. Človek se mora kar zgražati, če bere, kar poroča n. pr. »Temps«, ki se nikakor ne more prištevati med takozvane ultramontanske liste, o Ferrerovih šolah in o naukih ter napisih, ki so bili nabiti po stenah teh vzgojevališč anarhistov. Če je »Popotnik« nomenoma ali pa pomotoma zašel med proslavljenice anarhistov, oboje je dovolj žalostno in s tem činom je »Popotnik« izgubil pravico do pedagoškega naslova.

„Slovenski Učitelj“

izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rokopisi učiteljske stroke naj se pošiljajo c. kr. učitelju Jož. Novaku, Idrija; rokopisi za »Katehetski vestnik« pa katehetu A. Čadežu, Semeniška ulica 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

Razpis učiteljskih služb.

V šolskem okraju ljubljanske okolice se razpisujeta naslednji učni mesti z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje:

1. Učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli na Drenovem griču;

2. učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v St. Juriju.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom predlagati do 20. januarja 1910 c. kr. okr. šolskemu svetu v Ljubljani.

V kamniškem okraju je za stalno oddati učno mesto na dvorazrednici v Zgornjem Tuhinju. Prošnje do dne 20. januarja 1910.

V logaškem okraju je do 5. februarja razpisano nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Sp. Idriji v stalno nameščenje.

Na dvorazrednici v Črnem vrhu se bo za stalno oddalo drugo učno mesto. Prošnje do 5. februarja.

K št. 1580/m. š. sv.

Razpis službe. Na mestni nemški deški ljudski šoli v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 28. decembra 1909 pod št. 7669 oddati **stalno učno mesto učitelja** z zakonito osnovanimi službenimi prejemki. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta vlagati do 31. januarja 1910. Zakasnele ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 3. januarja 1910.

Predsednik: Ivan Hribar l. r.

Članarina in naročnina.

P. n. naročniki „Slov. Učitelja“ (naročnina K 4), ki so obenem člani „Slomškove zveze“, plačajo s petimi kronami naročnino in članarino. Isto velja za naročnike, ki so člani „D. S. K.“

Kdor je član obeh društev (letna članarina za posamično društvo K 2), bi bila najmanjša zadovoljiva vsota za vse skupaj K 6, kar pa bi bilo treba na položnici označiti.

Obračamo se tem potem tudi do onih cenjenih gospodov, ki imajo besedo pri krajnih šolskih svetih, naj bi blagovolili vplivati, da bi vsaka šola naročila naš strokovni list.

Enako prosimo, naj bi vpoštevali vsaj nadležnost listove uprave oni gg. odjemalci, ki že več let niso oddali na pošto položnice s številko 13.309.

Prisiljeni bi bili drugače list ustaviti.

*Uredništvo in upravništvo
„Slov. Učitelja“.*